

Flere i folkeskolen

Oversigtsrapport

Indhold

Side 3 **Baggrund**

Side 4 **Data**

Side 5 **Tilslutningen til den lokale folkeskole i Aarhus**

Side 7 **Anbefalinger til tiltrækning**

01

Et tidligere og tættere samarbejde mellem dagtilbud og skole

Side 8

02

Et klart billede af hvad skolen står for og tilbyder

Side 10

03

Arbejde aktivt med fortællingen om skolen

Side 12

04

Tydeliggøre skolens arbejde med elevernes trivsel

Side 14

05

Skolen som lokalområdets naturlige, åbne mødested

Side 15

06

Styrke forældrenes rolle som ambassadører

Side 16

Side 18 **Anbefalinger til fastholdelse**

01

Vægt på elevernes faglige udvikling og trivsel

Side 19

02

Løbende onboarding og et tydeligt billede af hvad skolen står for

Side 20

03

Fokus på at bevare fællesskabet i udskolingen

Side 22

04

Luftforandring eller et scene-skift inden for skolens ramme

Side 24

05

Opmærksomhed på klassen når elever skifter skole

Side 25

Side 26 **Den fremadrettede indsats**

26 Fokus på tiltrækning og fastholdelse

26 Tiltag fra forvaltning til tiltrækning og fastholdelse

27 Eksempler på anbefalinger til skoler med forskellige karakteristika

Baggrund

Flere i folkeskolen har til formål at sætte fokus på og finde ud af, hvad der virker for at få flere familier til at vælge den lokale folkeskole. Der er indsamlet viden fra forskning, andre kommuner, analyser af data mv. Samtidig er der foretaget en kortlægning af de allerede eksisterende indsatser i Aarhus Kommune, der har til formål at sikre tilslutning til folkeskolen. Dette med henblik på at vurdere, om der er behov for supplerende tiltag for at få flere familier i Aarhus til at vælge den lokale folkeskole samt give anbefalinger til en mere fokuseret indsats.

Rapportens overordnede anbefaling er, at alle folkeskoler i Aarhus Kommune skal arbejde aktivt for at opnå så høj egenskoleandel som muligt for den pågældende skole. Som led i den bestræbelse skal ledelsen på alle skolerne have en årlig drøftelse af, hvad lige præcis denne skole vil gøre både for at tiltrække distriktets elever og for at fastholde dem på skolen. Tilsvarende skal der være en årlig drøftelse i skolebestyrelsen om emnet. Afsættet skal være data og viden om den enkelte skole koblet med denne rapportes konkrete anbefalinger og inspiration til arbejdet med tiltrækning og fastholdelse til den lokale folkeskole. Det anbefales, at skolernes arbejde understøttes af forvaltningen med afsæt i det lokale behov for sparring.

Data

Datagrundlaget for rapporten har været dels kvantitative data om tilslutningen til folkeskolerne i Aarhus samt analyser af hvilke strukturelle forhold, der kan forklare tilslutningen til den enkelte skole. Hertil kommer data i form af undersøgelser og forskning, der belyser hvilke overvejelser og bevæggrunde, der ligger bag forældres valg af skole til deres barn – herunder hvilke anbefalinger der på baggrund heraf gives til skolernes arbejde med at tiltrække og fastholde elever.

Som del af projektet er desuden indsamlet data på eksisterende indsatser i Aarhus Kommune, der har som formål at sikre tilslutning til den lokale folkeskole. Kortlægningen omhandler både generelle overordnede indsatser på tværs af byen og lokale indsatser i de enkelte skoledistrikter. I den forbindelse er der gennemført interviews med fem folkeskoler i Aarhus – Hasle Skole, Sølystskolen, Katrinebjergskolen, Sødalskolen og Søndervangskolen.

Parallelt med *Flere i folkeskolen* samarbejder Børn og Unge med Center for Innovation i Aarhus (CFIA) om at afdække, hvad der skal til for at tiltrække elever til det nye skole- og fritidscenter i Gellerup. De to indsatser har koordineret undervejs og delt viden og fund. Således baserer denne afrapportering sig også på viden, der er indhentet i forbindelse med arbejdet med elevgrundlaget for det nye skole- og fritidscenter i Gellerup.

Endelig er der indhentet viden og input til projektet gennem skoleledernetværket og gennem dialogmøder med de faglige organisationer og forældreorganisationer.

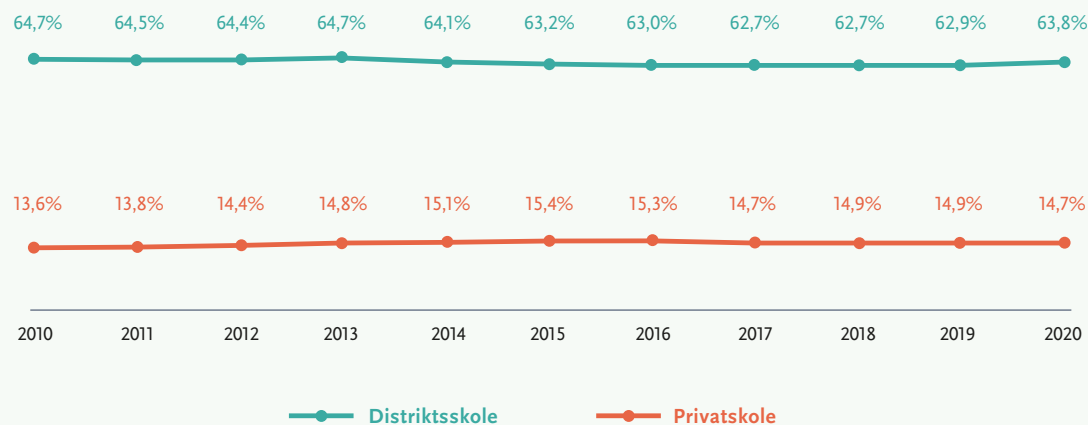
På baggrund af analysen af data giver denne rapport konkrete anbefalinger til arbejdet med at tiltrække og fastholde elever til den lokale folkeskole. Anbefalingerne omhandler hvilke områder, indsatsen bør fokuseres omkring, og giver konkrete ideer til handlinger.

Tilslutningen til den lokale folkeskole i Aarhus

Der har gennem en årrække været en tendens til en svagt faldende egenskoleandel for folkeskolerne i Aarhus Kommune (figur 1). De seneste to skoleår ser det dog ud til, at denne udvikling måske er begyndt at vende. Fra 2018/19 og frem har der således været en svag stigning i andelen af børn, der går i den lokale folkeskole – særligt det seneste skoleår, hvor andelen er steget fra 62,94% i 2019/20 til 63,75 % i skoleåret 2020/21. Det er det højeste niveau siden skoleåret 2014/15.

Ser vi på privatskoleandelen tegner der sig tilsvarende det omvendte mønster, hvor der i en årrække har været en stigende andel af børn, der går på privatskole. Siden skoleåret 2016/17 har tendensen dog været en svagt faldende privatskoleandel. I det seneste skoleår er andelen faldet fra 14,85% i skoleåret 2019/2020 til 14,72% i skoleåret 2020/2021. Det er det laveste niveau siden skoleåret 2012/13.

Figur 1. Udvikling i elevtal fordelt på skoletyper 2010-2020 (0.-9. klasse)

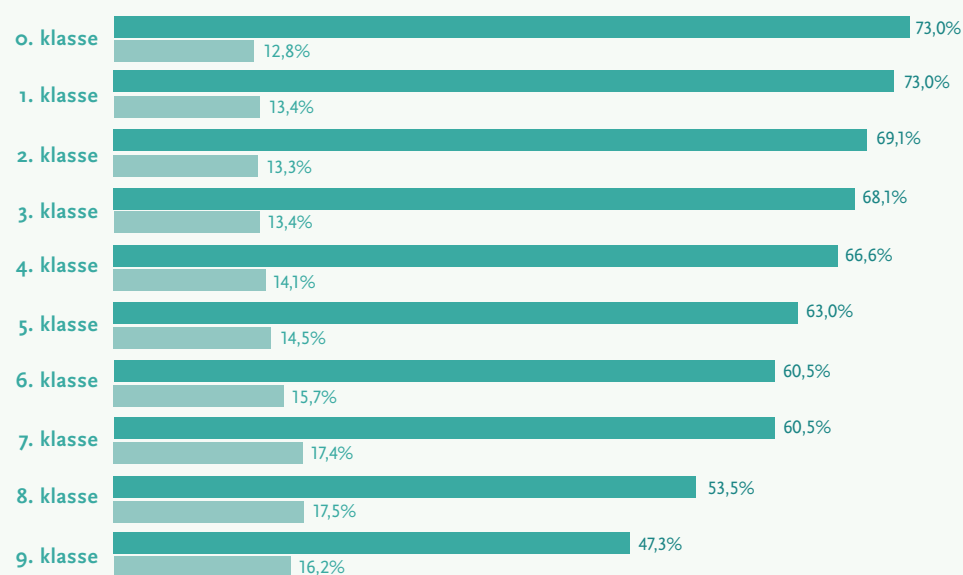

Flere i folkeskolen

Opgørelsen viser samtidig, at der er markante lokale forskelle mellem de enkelte skoledistrikter i forhold til, hvor stor en andel af børnene, der går på den lokale folkeskole, eller som er indskrevet på en privatskole. Egenskoleandelen er højest i Mårslet skoledistrikt, hvor 87,7% af eleverne i skoledistriktet går på distriktskolen, mens den er lavest i Sødal skoledistrikt, hvor 29,8% af eleverne i distriktet går på distriktskolen.

Ser man nærmere på udviklingen hen over skoleforløbet, viser der sig markante forskelle i egenskole- og privatskoleandelen fra start til slut af skoleforløbet. Egenskoleandelen er således klart højest i 0. klasse med 73,0 %, mens andelen er klart lavest i 9. klasse med 47,3 %. Der ses især et fald fra 7. til 8. klasse og fra 8. til 9. klasse. Det ser dermed ud til, at en del elever skifter væk fra deres lokale folkeskole, særligt i udskolingen. Et lignende mønster gør sig gældende for privatskoleandelen, som er lavest i 0. klasse med 12,8 % og væsentligt højere i 9. klasse med 16,2 %.

Figur 2. Egenskole- og privatskoleandel skoleåret 2020/21 (0.-9. klasse)

Anbefalinger til tiltrækning

I det følgende opridses konkrete anbefalinger til arbejdet med at tiltrække elever til den lokale folkeskole. Anbefalingerne baserer sig på centrale indsigter, som gennemgang og analyse af data har givet (for gennemgang og analyse se hovedrapport). For hver anbefaling er angivet de indsigter, som anbefalingen baserer sig på. Ligeledes gives for hver anbefaling ideer til konkrete handlinger. Listen er ikke udtømmende, men skal ses som eksempler til inspiration. For yderligere ideer henvises til fx www.brugfolkeskolen.dk og Skolelederforeningens indsatsområde: Folkeskolen. Vores. Hele Livet.

01

Et tidligere og tættere samarbejde mellem dagtilbud og skole

02

Et klart billede af hvad skolen står for og tilbyder

03

Arbejde aktivt med fortællingen om skolen

04

Tydeliggøre skolens arbejde med elevernes trivsel

05

Skolen som lokalområdets naturlige, åbne mødested

06

Styrke forældrenes rolle som ambassadører

Anbefaling 1

Et tidligere og tættere samarbejde mellem dagtilbud og skole

Et tidligere og tættere samarbejde skal understøtte, at distriktsskolen bliver det naturlige valg ved overgangen til skole. Dagtilbud og skoler i Aarhus samarbejder med hinanden på kryds og tværs af byen. Alligevel har de fleste en eller to primære samarbejdspartnere i distriktet, og samarbejdet mellem dem vil ofte kunne styrkes på forskellige områder.

Samarbejdet bør generelt begynde tidligere og være tættere. Forældrene skal have mere og tidligere information om den lokale folkeskole og gerne gennem forskellige informationskanaler. Børnene og deres forældre skal tidligt stifte bekendtskab med skolen, fx ved besøg på skolen. Ved at styrke samarbejdet mellem dagtilbud og skole forstærkes trygheden og kontinuiteten i "rejsen" fra vuggestue til børnehave og til den lokale folkeskole, hvormed den lokale folkeskole bliver det naturlige førstevalg.

Indsigter

Overvejelser omkring skolevalget starter ofte tidligt og påvirkes i høj grad af andres erfaringer og anbefalinger og via uformelle kanaler. Forældrenes overvejelser omkring skolevalg begynder langt tidligere end det tidspunkt, hvor forældrene typisk første gang er i dialog med den lokale skole om skolevalg, viser forskning og rapporter. Der er mange forskellige aktører, der påvirker kommende forældres skolevalg – samtaler på villavejen, i boligblokken, på legepladsen, i børnehaven, de lokale Facebook-grupper mv.

Forældrene lægger vægt på kontinuitet og sammenhæng. Data viser, at forældre, der har tilvalgt den lokale folkeskole, lægger vægt på muligheden for den kontinuerlige sociale sammenhæng mellem vuggestue, børnehave og skole, som valget af den lokale folkeskole giver. Dette bl.a. fordi de allerede etablerede relationer og fællesskaber mellem både børn og forældre fortsætter ind i skoletiden og udgør en tryk ramme.

Forældre efterspørger mere og tidligere information. Forældrene efterlyser et klarere billede af, hvad deres lokale folkeskole tilbyder. De har oplevelsen af at mangle information for at kunne træffe et kvalificeret valg.

Tiden i dagtilbuddet er der, hvor den endelige beslutning om skolevalg træffes. Forældrene efterlyser information og synlighed fra den lokale skole i dagtilbuddet til at understøtte deres valg af skole. Samtidig viser forskning, at et systematisk og gensidigt samarbejde mellem dagtilbud og skole er vigtigt for at sikre alle børn en god skolestart.

Anbefaling 1

Konkrete ideer til handling

- **Faglige forløb** i dagtilbud med indskolingslærere i storbørnsgruppen
- **Faste besøg** på skolen for storbørnsgruppen – legeværksteder, læsevenner, rundvisning ved o. klasserne mv.
- **Genkendelighed** fra dagtilbud til skole, fx sangkanon eller bog, der følger børnene
- **Deltagelse** fra skolens ledelse og/eller forældre fra indskolingen ved forældremøde i dagtilbud i august/september
- **Samarbejde** mellem bestyrelser i dagtilbud og skoler
- **Kommunikere** nære fortællinger om konkrete ting i børnenes kommende hverdag
- **Skolens traditioner**, fx en sang, som børnene introduceres for allerede i børnehaven
- **Skriftlig information** om alle skoler i nærområdet tilgængelig i dagtilbuddene

”Forældremødet om skolestart kommer for sent – man tager et valg på et uoplyst grundlag. Det er mellem 3-4 års-alderen, man begynder at tage skolevalget – i hvert fald hvis man skal på privatskole. Her bliver man bedt om at tage stilling til, om man vil beholde sin plads på ventelisten – penge refunderes ikke, hvis man efterfølgende falder fra”

Forælder

Anbefaling 2

Et klart billede af hvad skolen står for og tilbyder

Skolen bør arbejde med tydeligt og proaktivt at kommunikere, hvilke værdier man står for, og hvilke visioner og tanker, man har for skolen og dens elever. Det er afgørende, at værdierne gennemsyrrer skolen og betragtes som et fælles anliggende. Værdierne skal udleveres af alle på skolen, og skal kunne mærkes af alle, der besøger skolen. Et særligt fokus for skolen eller et formuleret værdisæt, som tydeligt kommunikeres ud til omverden, er eksempler på måder at gøre det på.

Indsigter

Forældrene lægger vægt på, at skolen tegner et klart billede af, hvem de er, og hvad de tilbyder. Det skal være tydeligt, hvad skolen står for. Værdigrundlaget skal være tydeligt defineret, og det skal kunne ses og mærkes både i skolens kommunikation, og hvis man fx går forbi og kigger på legepladsen i sfo-tiden. Værdierne skal udleveres af alle og mærkes af dem, der kommer udefra, hvis det skal have en reel betydning, viser forskning.

Et klart pædagogisk fokus gør det tydeligt for forældrene, hvad skolen står for – og gør det derved nemmere for forældrene at vælge skolen til. Nogle af de skoler, der har oplevet en stigning i egenskoleandelen, er skoler, der har et særligt fokus eller et tydeligt værdisæt, som kommunikeres klart ud, og som samtidig afspejler den måde, man arbejder på i praksis.

Forældrene har brug for at "mærke" skolen. Mavefornemmelsen er afgørende for skolevalget, og forskning viser, at forældre ender med at vælge den skole, som de har den bedste fornemmelse af, i forhold til netop deres barn. Håndgribelig og nærværende kommunikation gør skolen mere attraktiv.

Det personlige møde gør en positiv forskel. Flere af de forældre, der er interviewet, beskriver det personlige møde, hvor skoleledelsen stillede sig til rådighed og fortalte om skolen, som afgørende for, at de valgte skolen.

Anbefaling 2

Konkrete ideer til handling

- **Formulere et særligt fokus** eller et værdisæt for skolen
- **Kommunikere** skolens værdier, traditioner og praksis tydeligt ud til omverden
- **Som skoleledelse** stille sig til rådighed til samtaler med kommende forældre
- **Weekendaktiviteter** såsom "legelørdage" for hele familien på skolens legepladser med mulighed for at møde skolens medarbejdere, andre forældre og skoleledelsen
- **Bruge de lokale medier** inden skoleindskrivning – kommuniker om skolens værdier mv
- **Bruge de sociale medier** inden skoleindskrivning til at synliggøre skolen
- **Dele materiale** om skolen rundt i skoledistriktet (evt. husstandsomdeling)

Om valget af skole:

"I virkeligheden er der jo mange faktorer i det. Det er dels: hvad er det skolen står for – hvad er det for en profil? Kan de løfte opgaven? Er de spændende? Vil de noget?"

Forælder

Anbefaling 3

Arbejde aktivt med fortællingen om skolen

Fortællingen om skolen – ”snakken hen over hækken om skolen” i et lokalområde – har stor indflydelse på forældres skolevalg og tilslutningen til skolen. Vær derfor som skoleledelse nysgerrig og undersøgende på fortællingen – særligt hvis den er uheldig. Vær ikke bange for at udfordre en uhensigtsmæssig fortælling med en relevant modfortælling.

Indsatsen har flere aspekter. Dels bør man arbejde med at være opsøgende og undersøgende ift. hvilken fortælling, der er om skolen, så man kan arbejde med at gøre det bedre. Dels bør man arbejde med at kommunikere positivt om skolen gennem forskellige kanaler, fx skolens hjemmeside, lokale medier mv. Samtidig skal man på de indre linjer sikre, at det positive billede går hånd i hånd med virkeligheden. Der skal være bund i den gode fortælling.

Indsigter

Overvejelser omkring skolevalget starter ofte tidligt og påvirkes i høj grad af andres erfaringer og anbefalinger og via uformelle kanaler. Forældrenes overvejelser omkring skolevalg begynder langt tidligere end det tidspunkt, hvor forældrene typisk første gang er i dialog med den lokale skole om skolevalg. Der er mange forskellige aktører, der påvirker kommende forældres skolevalg – samtaler på villavejen, i boligblokken, på legepladsen, i børnehaven, de lokale Facebook-grupper mv. og evt. negative fortællinger kan være svære at bryde.”

Det personlige møde gør en positiv forskel. Flere af de forældre, der er interviewet, beskriver det personlige møde, hvor skoleledelsen stillede sig til rådighed og fortalte om skolen, som afgørende for, at de valgte skolen.

Skoler, der har succes med at ændre fortællingen, arbejder ofte aktivt med den. Udgangspunktet for arbejdet er, at fortællingen ”hen over hækken” er særdeles vigtig for tilslutningen til skolen. Derfor skal man både være opsøgende og nysgerrig på, hvilken fortælling, der er om skolen; arbejde med den positive fortælling og sikre, at fortællingen er kendt og udleveres af alle på skolen.

Anbefaling 3

Konkrete ideer til handling

- **Kontakte familier**, der ikke har skrevet deres barn op til skolestart, og spørge undersøgende ind til begrundelsen herfor.
- **Tag "exit-samtaler"** med familier, som fravælger skolen i løbet af skoletiden. Formålet er at være undersøgende over for årsagen, for at blive klogere på, hvad man som skole kan gøre bedre. Samtidig er formålet at runde familiens tid på skolen af på en god måde. Den oplevelse og fortælling, familien går ud ad døren med, er vigtig.
- **Tale op imod** en eksisterende urigtig eller gammel fortælling, fx ved at kommunikere modfortællinger, fx i form af faglige resultater, trivselsundersøgelser mv.
- **Som skoleledelse** stille sig til rådighed til en samtale med forældre, der overvejer at vælge skolen.
- **Opsøgende indsats** til familier til førskolebørn, fx ved at "stemme dørklokker" i lokalområdet og fortælle om skolen.
- **Tydelighed** om, hvad det kræver af den samlede forældregruppe, når en skole er sammensat på tværs af forskellige kulturer og sprog
- **Accept** af og tydelighed om både de udfordringer og muligheder fx en blandet elevsammensætning kan give

Anbefaling 4

Tydeliggøre skolens arbejde med elevernes trivsel

Skolen skal have fokus på trivsel og tydeligt kommunikere, hvordan man arbejder med at skabe trivsel blandt børnene og på skolen generelt. Det kan være gennem skolens formulerede værdier, og det skal være synligt i handling. Samtidig skal der naturligvis også være opmærksomhed på medarbejdertrivsel, der er en forudsætning for at skabe en skole, hvor alle trives.

Indsigter

Forældrene lægger vægt på trivsel når de vælger skole til deres barn.

Forældre lægger stor vægt på børnenes trivsel. Det faglige niveau er vigtigt, men børnenes sociale liv – og skolens fokus herpå – er det vigtigste, når forældre vælger skole til deres barn. Skolen skal være et godt sted at være, og forældrene har brug for at kunne afkode, hvad skolen står for i skolens egen kommunikation om sin kvalitet.

Konkrete ideer til handling

- **Konkrete trivselstiltag** som fx "skolevenner" på tværs af klassetrin
- **Arbejde aktivt** med Aarhus Kommunes antimobbestrategi
- **Kommunikere** om skolens tilgang til trivsel på forældremøder i børnehaven og inden skolestart
- **Anvende anerkendte trivselsværktøjer** som fx "Fri for mobberi"
- **Kommunikere** trivselsmålinger og synliggør opfølgning på dem
- **En fælles sang** for skolen, som understøtter en følelse af fællesskab
- **Fælles traditioner** på tværs af klassetrin

Anbefaling 5

Skolen som lokal- områdets naturlige, åbne mødested

Skolen bør arbejde med at "åbne skolen" for lokalområdet ved at stille skolens faciliteter til rådighed, så skolen bliver et naturligt mødested i lokalområdet for alle generationer. Det kan både være udlån af lokaler og invitation til at bruge de udendørs arealer og legepladser. Det kan også være ved aktivt at invitere lokalområdet ind til arrangementer som foredrag el.lign. Det kan ske gennem samarbejde med lokale aktører som fx kirken, lokalrådet, spejderne, foreningsliv mv.

Hensigten er, at skolen skal være et naturligt samlingspunkt, som er åbent og tilgængeligt for alle. På den måde får de små børn og deres forældre tidligt deres gang på skolen og lærer den at kende som "deres" sted. Det er med til at understøtte den lokale folkeskole som det naturlige førstevalg.

Indsigter

Forældre vægter en lokalt forankret skole højt. Nærhed betyder meget for de forældre, der er blevet interviewet, og en lokal skole forventes at kunne åbne for nye fællesskaber for både forældre og børn. Derudover nævnes det at have sine venner tæt på også som en vigtig motivation for at vælge en lokal skole til.

Skolens fysiske og sociale nærhed er vigtig. Forældrene begrundet i rapporter og interviews bl.a. valget af den lokale folkeskole med en sikker skolevej, at skolen ligger tæt på bopælen – og at børnene derfor tidligt selv kan begynde at gå eller cykle i skole. Derudover nævnes den mulighed for en kontinuerlig social sammenhæng mellem vuggestue, børnehave og skole, som valget af den lokale folkeskole giver. Dette bl.a. fordi de allerede etablerede relationer og fællesskaber mellem både børn og forældre fortsætter ind i skoletiden og udgør en tryk ramme.

Konkrete ideer til handling

- **Udlån af lokaler** til lokale aktører
- **Invitere børnefamilier** til at bruge skolens legepladser, fx ved bestemte arrangementer, hvor man samtidig har mulighed for at tale med medarbejdere på skolen, andre forældre eller skolens ledelse
- **Invitere til åbne arrangementer** på skolen som fx foredrag
- **Åbne skolens fester** op for lokalområdet, fx de udendørs sommerfester, markedsdag mv.
- **Oprette tilbud på skolen** for førskolebørn og deres forældre, fx rytmikhold

Anbefaling 6

Styrke forældrenes rolle som ambassadører

I en styrkelse af overgangene ml. dagtilbud og skole kan forældrene med fordel tænkes mere aktivt ind som ambassadører. Forældrene kan svare på andre typer af spørgsmål end skolens ledelse og kan være den naturlige adgang til, at forældre til børn i børnehaven og vuggestue fx inviteres op på skolen til leg. Dermed styrkes skolens position som en naturlig del af børnenes nærmiljø og "deres" skole allerede, inden de går der.

Indsigter

Involvering af forældre i samarbejdet mellem dagtilbud og skole. Forældrene lægger vægt på, at samarbejdet mellem dagtilbud og skole er vigtigt. Forældre, der allerede har børn på skolen, kan være med til at styrke overgangen, fx ved at deltage på møder i børnehaven. De kan både fortælle om skolen, om overgangen og om det at være forældre til skolebørn.

Skolebestyrelsen som nogen forældre kan spejle sig i. Skoler, der har oplevet en stigning i egenskoleandelen, beskriver hvordan forældrerepræsentanterne spiller en aktiv rolle og stiller sig til rådighed for en åben dialog med forældre til kommende skolebørn. Det kan være på forældremøder i børnehaven eller til arrangementer på skolen for førskolebørn og deres familier. Oplevelsen er, at det er positivt for kommende forældre at høre andre forældre – nogen de kan spejle sig i – fortælle om skolen, og om hvorfor de har valgt den, i en ærlig og åben dialog.

Anbefaling 6

Konkrete ideer til handling

- **Generel inspiration** fra tiltag på Brug folkeskolen.dk
- **Arrangere aktiviteter** som legepladsmøder for kommende skolebørn og forældre, hvor man kan høre om skolen
- **Invitere forældre** fra skolen til uformel spørgsmål-svar time i dagtilbuddet
- **Invitere repræsentanter** for skolebestyrelsen med til forældremøde eller bestyrelsesmøde i dagtilbud
- **Evt. samarbejde med forældreorganisation** om at understøtte og inspirere bestyrelser og forældregrupper

"Det ville være fantastisk med en mere opsøgende indsats fra skolens side – man kan godt mangle lidt input til, hvad man skal vælge. Jeg har været på skolernes hjemmeside, men de er ikke opdaterede. Man kan godt mangle den personlige præsentation. Det betyder alt, at man får gode råd fra andre forældre, som selv har børn på skolen"

Forælder

Anbefalinger til fastholdelse

I det følgende opridses konkrete anbefalinger til arbejdet med at fastholde elever i den lokale folkeskole. Anbefalingerne baserer sig på centrale indsigter, som gennemgang og analyse af data har givet (for gennemgang og analyse se hovedrapport). For hver anbefaling er angivet de indsigter, som anbefalingen baserer sig på. Ligeledes gives for hver anbefaling ideer til konkrete handlinger. Listen er ikke udtømmende, men skal ses som eksempler til inspiration. For yderligere ideer henvises til fx www.brugfolkeskolen.dk. og Skoleledereforeningens indsatsområde: Folkeskolen. Vores. Hele Livet.

01

Vægt på elevernes faglige udvikling og trivsel

02

Løbende onboarding og et tydeligt billede af hvad skolen står for

03

Fokus på at bevare fællesskabet i udskoling

04

Luftforandring eller et sceneskift inden for skolens ramme

05

Opmærksomhed på klassen når elever skifter skole

Anbefaling 1

Vægt på elevernes faglige udvikling og trivsel

Skolen skal i stigende grad op igennem skoletiden have fokus på et højt fagligt niveau og tydeligt kommunikere, hvordan man arbejder med at sikre faglige udfordringer, motivation og udvikling for alle elever. Det faglige fokus skal følges med en vedvarende opmærksomhed på trivsel og et godt socialt miljø i klassen.

Konkrete ideer til handling

- **Kommunikér tydeligt**, hvordan skolen arbejder med det faglige niveau
- **Fortæl de positive historier** – synliggør og kommuniker om de faglige resultater
- **Fortæl om deltagelse i konkurrencer**, faglige fokusområder, projektforsløb på skolen mv. til både forældre, på sociale medier og lokale medier
- **Følg løbende op** på den enkelte elevs faglige udvikling i dialog med forældrene
- **Inddrag elevernes perspektiver** – vær undersøgende på deres oplevelse af undervisningen

Indsigter

Det faglige niveau får stigende betydning jo ældre børnene bliver. Både rapporter og interviews viser, at når eleverne nærmer sig udskolingen, er der en tendens til, at forældrene vægter det faglige niveau højere, end de gør i de første år. Men forældrene understreger, at et godt fagligt niveau skal gå hånd i hånd med et godt socialt miljø i klassen og børnenes/de unges trivsel.

Kvantitative analyser viser en sammenhæng mellem skolens egenskoleandel og faglige niveau. Jo højere karaktergennemsnit blandt afgangseleverne i 9. klasse, desto højere egenskoleandel.

Konkurrence fra privatskoler. Flere af de interviewede skoleledelser beskriver, hvordan man fra 5.-6. klassetrin oplever en stigende konkurrence fra privatskoler. Privatskolerne profilerer sig ofte på et højt fagligt niveau og muligheden for, at eleven kan begynde i en helt nyoprettet klasse. Således udvider flere privatskoler fast bestemte årgange med nye klasser – som oftest på 6.-10. klassetrin.

Faldende motivation gennem skoletiden. Forskning viser en tendens til, at elevernes motivation falder gennem skoletiden, men eleverne sætter også ord på, hvad der motiverer dem, og hvad der skal til for at undervisningen opleves som god, spændende og meningsfuld.

Data viser et fald i egenskoleandelen og igennem skoleforløbet, særligt i udskolingen. Der ses især et fald fra 7. til 8. klasse og fra 8. til 9. klasse. Tilsvarende stiger privatskoleandelen op igennem skoletiden og særligt i udskolingen.

Anbefaling 2

Løbende onboarding og et tydeligt billede af hvad skolen står for

Forældrene vælger ikke kun skolen til én gang ved skoleindskrivning. Skolen bør se det som en vedvarende proces hele tiden at få forældrene ”med om bord” i takt med, at børnene bliver ældre, og skoledagen og dagen i fritidstilbud ændrer karakter fra indskoling til mellemtrin og mellemtrin til udskoling.

Et vigtigt element i den løbende onboarding er at tegne et tydeligt billede af, hvad skolen står for og tilbyder – både generelt og specifikt for de forskellige trin. Det gælder i det første møde med skolen, mens barnet måske går i børnehave; det gælder når barnet begynder i skole, og familien får sin daglige gang på skolen. Men det gælder også på mellemtrinnet, og det gælder, når den unge og familien møder skolen i de ældste klasser. Særligt i overgangen til udskoling er der brug for, at der tegnes et tydeligere billede af, hvad der skal ske, og hvad skolen står for.

Indsigter

Data viser et fald i egenskoleandelen og igennem skoleforløbet, særligt i udskoling. Der ses især et fald fra 7. til 8. klasse og fra 8. til 9. klasse. Tilsvarende stiger privatskoleandelen op igennem skoletiden og særligt i udskoling.

Et tydeligt billede af hvad skolen står for og tilbyder i mellemtrin og udskoling. Forældrene lægger vægt på, at skolen tegner et klart billede af, hvem de er, og hvad de tilbyder, også for de ældre elever. Det skal være tydeligt, hvad skolen står for. Værdigrundlaget skal være tydeligt defineret, og det skal kunne ses og mærkes på skolen. Værdierne skal udleveres af alle og mærkes af dem, der kommer udefra.

Overgange i skoletiden. Overgangen fra dagtilbud til skole er en velkendt overgang. Men skoletiden består også af overgange – fra indskoling til mellemtrin og mellemtrin til udskoling. Eleverne bliver ældre, får nye lærere, nye fag, forventningerne ændrer sig, SFO bliver til fritids- og dernæst ungdomsklub osv.

Udskoling som ventesal. Nogle forældre beskriver, at det godt kan opleves utydeligt, hvad der skal ske i udskoling, som derfor godt kan opleves som nogle år, der bare ”skal holdes ud”, indtil man skal i gang med det næste.

Udskolingens dobbelthed. Forskning viser, at udskoling er præget af både at være afsluttende og en overgang til ungdomsuddannelse, og samtidig tre år, der fagligt og socialt har en værdi i sig selv. Det kræver en ledelsesmæssig opmærksomhed på udskoling, og på hvordan der kommunikeres om den.

Anbefaling 2

Konkrete ideer til handling

- **Udskolingsprofil** eller særligt fokus i udskoling
- **Afsøg mulighederne** for linjeopdelt udskoling
- **Kommunikér tydeligt** ved fx overgangsmøder gennem skoleforløbet til forældre og elever, at man vil noget med eleverne – også i de ældste klasser
- **Kommunikér om og synliggør** de faglige resultater
- **Inddrag elevernes perspektiv** på, hvad der kan styrke udskoling, og hvad der allerede gør den god

”Udskoling skulle gerne være noget, hvor man føler, at det stadig er fedt at gå på skolen, og hvor man får tilbudt noget, man har lyst til, så man har lyst til at vælge at blive i stedet for at orientere sig ud i andre retninger. At det ikke bare er sådan, at man fra 7. klasse føler, at det her bare er noget, man lige skal holde ud i 2-3 år mere”

Forælder

Anbefaling 3

Fokus på at bevare fællesskabet i udskoling

Skolen bør vedvarende op igennem skoletiden bidrage til at støtte op om fællesskabet og inddrage forældrene i dette arbejde. Skolerne skal have fokus på forældrenes betydning for klassens og årgangens trivsel og det forpligtende fællesskab – også i udskoling. Klub og fritidstilbud (og tilslutningen hertil) spiller samtidig en vigtig rolle for at sikre fortsat tilknytning til skolen.

Indsigter

Overgange i skoletiden. Overgangen fra dagtilbud til skole er en velkendt overgang. Men skoletiden består også af overgange – fra indskoling til mellemtrin og mellemtrin til udskoling. Eleverne bliver ældre, får nye lærere, nye fag, forventningerne ændrer sig, SFO bliver til fritids- og dernæst ungdomsklub osv.

Fællesskabet bliver mindre forpligtende. I takt med overgangene ændres "strukturen" omkring den enkelte klasse sig også. Forældrene kommer mindre på skolen, og ses dermed sjældnere, og det forpligtende fællesskab bliver svagere. Det er med til at gøre et skoleskift "nemmere".

Anbefaling 3

Konkrete ideer til handling

- **Bevar fokus** på trivsel med faste trivselsindslag i udvalgte timer
- **Brug tid på forældremøder** til forventningsafstemning om forældresamarbejdet om klassens og årgangens trivsel
- **Kommunikér til forældre**, at de stadig spiller en vigtig rolle
- **Opfordr til sociale aktiviteter** for børn og forældre – også i de ældste klasser
- **Hold forældrene godt orienteret** om årgangens sociale liv
- **Involver forældre** i skolens aktiviteter og inspirer dem til at tage medansvar for fællesskabet, fx workshops på tværs af klasser/årgange, hvor der deles ideer til aktiviteter
- **Hold en morgencafé** i skolegården, hvor forældre kan møde hinanden på tværs af klasser og årgange
- **Invitér forældrene** ind på skolen til arrangementer, fx foredrag
- **Samarbejd med klub- og fritidstilbud** om tilslutning. Hvis børnene/de unge går i klub- og fritidstilbud, øges tilknytningen til skolen
- **Benyt relevante tilbud** i forvaltningen fra fx PPR, Sundhed og PUF ved udfordringer med trivsel

”Lige når børnene starter i skolen, så er forældrene meget på: kommer til alt muligt på skolen, afleverer om morgenen, snakker med hinanden, snakker med læreren og så videre, og så fiser det sådan ud, sådan omkring 4.-5. klasse. Nu har jeg en dreng i 6., og jeg snakker jo ikke med de andre forældre ret meget mere. Jeg er jo heller ikke blandet ind i legeaftaler og sådan noget mere. Så det går bare ned ad bakke.”

Forælder

Anbefaling 4

Luftforandring eller et scenskift inden for skolens ramme

I de sidste skoleår kan der hos eleverne opstå et behov for luftforandring. Derfor bør skolerne være opmærksomme på at skabe muligheder for en ny start "lokalt" ved overgangen til udskoling. Hensigten skal være at opfylde ønsket om forandring inden for skolens rammer, så behovet for nye impulser ikke udløser et skifte til en privatskole.

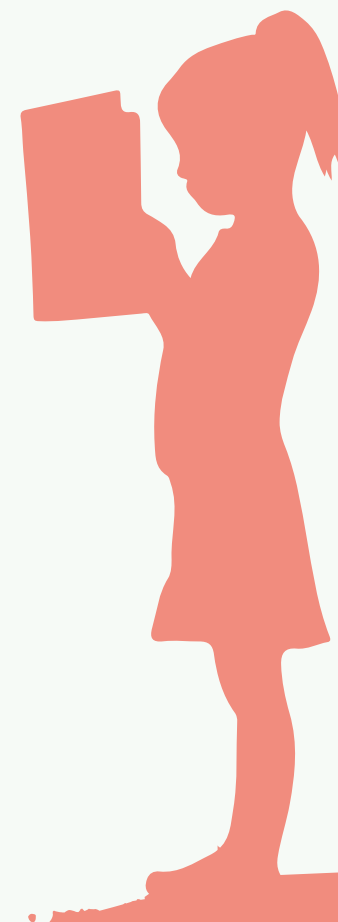
Indsigter

Behov for scenskift. Forældre peger på, at udsivning i de ældre klasser ikke nødvendigvis er udtryk for utilfredshed med skolen, men måske ofte er udtryk for, at børnene/de unge kan have behov for luftforandring eller et scenskift – og at det måske er noget man kan arbejde med selv at skabe på skolen.

Konkurrence fra privatskoler. Flere af de interviewede skoleledelser beskriver, hvordan man fra 5.-6. klassetrin oplever en stigende konkurrence fra privatskoler. Privatskolerne profilerer sig ofte på et højt fagligt niveau og muligheden for, at eleven kan begynde i en helt nyoprettet klasse. Således udvider flere privatskoler fast bestemte årgange med nye klasser – som oftest på 6.-10. klassetrin.

Konkrete ideer til handling

- **Fokus** på faglige og sociale tiltag på tværs af årgangen i de ældste klasser
- **Blande klasserne/klassemønstre** i de ældste klasser kan være en måde at give mulighed for "en frisk start" eller scenskift uden skoleskift
- **En samling** af de ældste klasser i et andet/nyt fysisk miljø
- **Arbejde med linjer** eller profil for udskoling

Anbefaling 5

Opmærksomhed på klassen når elever skifter skole

Skoleskift kan både være helt naturligt og en god løsning for den enkelte, men der skal være en opmærksomhed på klassen efterfølgende, så skiftet ikke sætter en bølge i gang. Tydelighed om, hvad skolen vil og tilbyder, er central i den håndtering. Samtidig bør skolen have vedvarende opmærksomhed på mistrivsel blandt eleverne i klassen og andre faktorer, der oftest er grund til skoleskift.

Mere om fastholdelse? Øvrige emner, som også er relevante at arbejde med i et fastholdelsesperspektiv, er fortællingen om skolen og potentialet i at arbejde med skolen som lokalområdets naturlige åbne mødested. Begge emner er nævnt som anbefalinger (anbefaling 3 og 5) i afsnittet om tiltrækning.

Indsigter

Skoleskift i en klasse kan "sætte en bølge i gang". Et skifte kan føre til ændringer i klassens trivsel, og de tilbageværende elever og forældre kan komme til at overveje, om skolen og klassen også fortsat er det rigtige valg for dem, når nogle elever fraflytter klassen.

Konkrete ideer til handling

- **Exitsamtaler:** Alle forældre, der ønsker at flytte deres barn, inviteres til en samtale med skolens ledelse. Formålet er at blive klogere på, om skolen kunne have gjort noget, for at undgå at eleven skifter skole, og at tage hånd om den fortælling om skolen, forældrene går ud ad døren med
- **Håndtere skoleskift** i den klasse, der skiftes fra, for at imødegå en dominoeffekt. Tydelighed omkring, hvad skolen vil og tilbyder deres elever, er central i den håndtering.
- **Trivselstjek:** Er der opmærksomhedspunkter ift. klassens trivsel, der skal håndteres?

Den fremadrettede indsats

Fokus på tiltrækning og fastholdelse

Hver skole i Aarhus Kommune har sin egen kombination af både ydre og indre faktorer, der gør netop den skoles vilkår og betingelser til noget særligt. Man kan ligge i midtbyen, på landet eller ved skov og vand. Tæt på mange andre skoler eller helt for sig selv. Have nye bygninger, gamle bygninger, for meget plads, for lidt plads. Den demografiske sammensætning er forskellig, de socioøkonomiske forhold er forskellige, boligerne i distrikterne er forskellige. Fælles for alle skolerne er dog, at der er mulighed for at arbejdet bevidst og målrettet med at tiltrække og fastholde distriktets elever, og målet for den enkelte skole skal være at øge egenskoleandelen.

Gennemgangen af data viser, at selvom der er ydre faktorer, der påvirker og til dels kan forklare andelen af distriktselever på skolen, er der stadig anbefalinger til meget, der kan gøres på den enkelte skole. Derfor anbefales følgende:

Alle folkeskoler i Aarhus Kommune skal arbejde aktivt for at opnå så høj egenskoleandel som muligt. Der skal være en årlig drøftelse i ledelsen og i skolebestyrelsen af, hvad lige præcis denne skole kan gøre, både for at tiltrække distriktets elever og for som udgangspunkt at fastholde dem på skolen. Afsættet skal være i data og viden om den enkelte skole koblet med anbefalinger og ideer fra forskning og praksis.

For en del skoler er arbejdet med tiltrækning og fastholdelse allerede en bevidst del af tilgangen til det at drive skole, og det vil derfor betyde en gennemgang med et nyt blik på eksisterende tilgange og materialer. For andre vil det kræve en mere grundlæggende ændring i tænkningen om fx ledelsens rolle i forhold til fastholdelse af elever på skolen.

Tiltag fra forvaltning til tiltrækning og fastholdelse

På baggrund af data og anbefalinger og i forlængelse af eksisterende indsatser anbefales det, at forvaltningen lægger vægt på at understøtte skolerne med følgende fokusområder:

- **Sammenhænge:** Tydeligere kommunikation til forældre om sammenhænge i de kommunale tilbud fra 0-18 år og de fordele den sammenhæng giver for børn og deres forældre
- **Kommunikation om den enkelte skole:** Understøtte den enkelte skole med fortællingen om skolen og fx synlige værdier, der stemmer overens med det, der udlever
- **Overgange:** Fokus på overgange både fra dagtilbud til skole og mellem de forskellige faser i et skoleforløb
- **Udskoling:** Understøtte skolerne i at skabe tydelige formål og retning for deres udskoling, både fagligt og socialt, så det bliver mindre relevant at kigge mod privatskoler

Flere i folkeskolen

Det anbefales, at forvaltningen understøtter skolernes arbejde med at opnå så høj en egenskoleandel som muligt. Forvaltningen understøtter således de lokale drøftelser ud fra konkrete behov for sparring på den enkelte skole. Målet er ikke ensartethed på tværs af skolerne, men lokalt forankrede drøftelser med afsæt i data og de aktuelle forhold på skolen. Samtidig vil forvaltningen i de kommende år i forbindelse med planlægningen af specialklasseområdet se på mulighederne for en større spredning.

Der følges op på arbejdet med at sikre en høj egenskoleandel i den løbende kvalitetsopfølgning mellem skoleleder og Børn og Ungechef.

Eksempler på anbefalinger til skoler med forskellige karakteristika

Anbefalingerne beskrevet under afsnittene *Tiltrækning* og *Fastholdelse* kan være relevante i forskellig grad, alt efter, hvad der kendetegner den enkelte skoles situation og karakteristika. I det nedenstående gives eksempler på skoletyper med tre forskellige karakteristika og på hvilke anbefalinger, der kan lægges særligt vægt på, for at styrke elevgrundlaget.

Anbefalingerne er ikke udtømmende, ligesom mange skoler måske vil høre til i flere af kategorierne, eller ikke kunne se sig i nogen af dem. Formålet er imidlertid at vise, hvordan der for den enkelte skole kan målrettes kommunikation og tiltag efter skolens konkrete situation.

+ Skoler med mange privatskoler tæt på

- Synlighed i lokalsamfundet
- Tidlig kontakt til forældre
- Tæt kontakt til dagtilbud
- Legepladsmøder for kommende skoleforældre
- Opsøgende tilgang fra skoleledelse og bestyrelse inden skolestart
- Klar kommunikation om, hvad netop denne skole kan

+ Skoler med stor andel elever med anden etnisk baggrund end dansk

- Tidlig kontakt til forældre
- Besøg fra skolen i dagtilbud
- Opsøgende tilgang fra skoleledelse og bestyrelse inden skolestart
- "Alliancer" med forældregrupper inden skolestart
- Tydelighed om, hvad det kræver af den samlede forældregruppe, når klassen er blandet på tværs af forskellige kulturer og sprog
- Accept og tydelighed om både de udfordringer og muligheder elevsammensætning kan give
- Tydelig kommunikation om trivsel og håndtering af udfordringer

+ Skoler med stort fald i egenskoleandelen i udskolingen

- Særligt fokus på interne overgange både til mellemtrin og udskoling
- Tydelig profil – hvad vil vi med vores udskoling
- Synliggør skolens faglige resultater
- Opmærksomhed ved skoleskift – er der forhold i klassen, der skal håndteres?
- Brug redskaber til at afdække elevernes oplevelse af undervisning og hvad, der motiverer dem

